

Mødet den 19de Maj 1904.

356 — 1901. Byraadet godkendte et foreliggende Ud-kast til Købekontrakt med Enke *Karen Pedersen* angaaende Ejendommen Nr. 6 i Paradisgade, der ifølge Skoleudvalgets Forslag skulde erhverves i Anledning af den vedtagne Ud-videlse af Nordre Byskole. (Se Mødet den 19de November forr. Aar.)

Efter at Indenrigsministeriet i Skrivelse til Amtet af D. D. havde meddelt Samtykke til Købet, modtog Kom-munen under 30te d. M. Skøde paa den omhandlede Ejendom.

Købekontrakten og Skødet findes aftrykt i Tillæget Side 118.

(Se Mødet den 2den Juni.)

217 — 1902. Efter Indstilling af Brolægningsudvalget vedtog man at imødekomme et Andragende fra Ejerinden af Ejendommen Nr. 44 paa Grønland, Lods *Bergs* Enke, om, at et Ejendommen paahvilende Bidrag til Gadens Om-brolægning stort 111 Kr. 48 Øre maatte afdrages i 20 halv-aarlige Terminer i Stedet for som efter den sædvanlige Regel i 10 Terminer. (Se 1903, S. 120.)

2¹¹⁹ — 1903. Et Andragende om Dispensation fra Bygningslovens § 21 med Hensyn til det ny Posthus i Kannikegade vedtog Byraadet at anbefale paa Vilkaar, at det til Gadens Udvidelse afgivne Areal afstaas uden Veder-lag (jfr. Sag Nr. 448 — 03 nedenfor).

15⁹ — 1903. Era den danske Købstadforening var modtaget Aftryk af de til det forestaaende Delegeretmøde her i Byen anmeldte Resolutioner samt Fortegnelse over Mødets Deltagere.

De af Byraadet delegerede samt *Lottrup* bemyndigedes til at arrangere en mindre Festlighed for Mødets Deltagere.

(Se Mødet den 7de f. M.)

386 — 1903. Fra Amtet var under 11te d. M. modtaget Meddelelse om, at Skattedepartementet havde ladet anvise et Beløb af 264 Kr. 14 Øre som Kommunens Andel i Afgiften af *Totalisatorspil* i Finansaaret 1903—04.

Toges til Efterretning, idet man vedtog at anvende en Del af Beløbet til en Præmie til de forestaaende *Hestevæddeløb* her i Byen ligesom i forrige Aar.

486 — 1903. Fra Sagførerforeningen havde Borgmesteren modtaget mundtlig Meddelelse om, at den i Mødet den 14de f. M. omhandlede Retshjælp for ubemidlede foreløbig for at spare Udgiften til Leje af Kontorlokale tænktes ordnet paa den Maade, at Ansøgerne skulde henvende sig til Byraadskontoret, hvorfra de da skulde henvises til de Sagførere, der vare villige til at yde gratis Retshjælp.

Byraadet fandt intet mod denne Ordning at erindre.

3² — 1904. I Henhold til en fra Havneudvalget under 17de d. M. modtaget Indstilling vedtog man at anbefale nogle i Havnens Regnskab for Fjerdingaaret 1ste Januar—31te Marts 1904 forefundne Overskridelser til vedkommende Ministeriums Approbation.

Ministeriets Sanktion blev senere meddelt i Skrivelse til Amtet af 3die Juni.

30 — 1904. Fra Amtet havde Byraadet modtaget til Erklæring et af Hedeselskabet til Indenrigsministeriet indsendt Andragende om Fritagelse for personlig Kommuneskat til Aarhus Kommune.

Overensstemmende med en fra Skattekontoret foreliggende Erklæring vedtog Byraadet at udtale, at man ligesom Ligningskommissionen nærmest maatte anse Hedeselskabet som hørende til de Institutioner, der maatte betragtes som fritagne for personlig Kommuneskat, og at Selskabet derfor ikke var opført paa Kommunens Skatteligning for indeværende Aar.

32 — 1904. Et fra den konservative Vælgerforening

foreliggende Andragende om at maatte holde Grundlovsfest ved »Frederikshøj« blev bevilget paa de sædvanlige Vilkaar.

45 — 1904. I Anledning af en i Mødet den 18de Februar forelagt Forespørgsel fra Ejerne af Arealerne omkring Trøjborg, Aldersro og Katrinebjerg om, paa hvilke Vilkaar de kunde faa Tilladelse til at installere Vandklosetter med direkte Udløb i Havet, blev Brolægningsudvalget anmodet om nærmere at undersøge Spørgsmaalet og efter Forhandling med Sundhedskommissionen afgive Erklæring over denne Sag samt over nogle tidligere modtagne Andragender om Tilladelse til Anbringelse af Vandklosetter i den ny Katedralskole, det ny Posthus, »Hotel Skandinavien« og Nybygningerne langs Gl. Guldsmedgades vestre Side.

Fra Udvalget forelaa nu følgende Beretning:

»I Henhold til Byraadets Beslutning har Udvalget afholdt Møde med Sundhedskommissionen den 30te Marts d. A.

Udvalget har derefter modtaget indlagte Skrivelse, af hvilken det fremgaar, at Sundhedskommissionen vil gaa med til at lade Afløb fra W. C. fra Trøjborgkvarteret gaa ud paa Bugten ved Saltens Bæk, naar Kloaken forsynes med en Ledning ud i Havet af passende Længde, antagelig ca. 2000 Fod, hvorimod Sundhedskommissionen ikke vil gaa med til at give nogen af de øvrige Ansøgere — Posthuset, Latinskolen, den paa-tænkte offentlige Nødtørftsanstalt i Skolegade, Hotel Skandinavien og Guldsmedgades Byggekonsortium — Tilladelse til Anbringelse af W. C. under de nuværende Forhold, selv om Kloakledningerne blive ændrede i Overensstemmelse med de stillede Forslag.

Sundhedskommissionens Afslag paa de 5 sidstnævnte Ansøgninger er for saa vidt beklageligt, som det vilde have været ønskeligt, at disse nye Byggeforetagender kunde forsynes med W. C., hvorimod den Stilling, som Kommissionen har taget til den førstomtalte Sag, maa anses for heldig, idet derved Spørgsmaalet om almindelig

Indførelse af W. C. i den indre By maaske kan rykke et Skridt nærmere.

Naar hele den Spildevandsmængde, som kan komme fra Trøjborg-Aldersro-Katrinebjergkvarteret, i alt ca. 370 Tdr. Land, kan ledes direkte ud paa Bugten ved Saltens Bæk, vil der nemlig kunne spares betydeligt paa den store Kloakplan B, som i sin Tid blev vedtaget i Principet af Byraadet, ligesom ogsaa de aarlige Driftsudgifter ved Pumpestationen vilde gaa betydelig ned.

Projekt B er som bekendt beregnet paa at kunne føre hele Spildevandsmængden fra Trøjborgkvarteret i fuldt bebygget Tilstand ud til Pumpestationen ved Gasværket. Efter Stadsingeniørens Beregning vil der til Udpumpning af denne Spildevandsmængde medgaa aarligt ca. 26,000 Kr.

Endvidere vil den Ledning, der for Tiden føres ud paa Bugten for Marselisborgkvarteret, i lang Tid kunne gøre Fyldest, og man vil derved kunne se bort fra den projekterede afskærende Ledning i Strandvejen, i det mindste foreløbig.

Ifølge hoslagte Opgørelse fra Stadsingeniøren vil Besparelsen i Anlægget af Plan B ved ikke at skulle føre Spildevandet fra Trøjborgkvarteret ud til Gasværket andrage ca. Kr. 130,000 og Udeladelse af Ledningen langs Strand-

vejen — 30,000

Tilsammen . . . Kr. 160,000

saaledes at Udgifterne ved Gennemførelsen af Plan B er gaaet ned fra Kr. 727,000 til — 567,000

Udgiften ved at føre Trøjborgkloaken 2000 Fod ud paa Bugten vil andrage ca. Kr. 60,000.

Eventuel Forlængelse af Marselisborgkloaken ud paa Bugten eller Udførelsen af den manglende afskærende Ledning i Strandvejen vil i begge Tilfælde andrage Kr. 30,000. — Disse Arbejder ere imidlertid

uafhængige af det store Projekt og kunne udføres uafhængig af Planen for den indre By.

Der vil altsaa kunne modtages Afløb fra W. C. fra Marselisborgterrænet, naar den under Arbejde værende Ledning ud paa Bugten i den nærmeste Tid bliver færdig.

Udvalget foreslaar derfor Byraadet, at der samtidig med Indførelsen af det nye Spildevandsregulativ vedtages, at der for Fremtiden indføres W. C. i alle Nybygninger paa dette Kvarter, og at der opkræves den Afgift, som Byraadet maatte fastsætte i Regulativet, samt Vandafgift efter Vandmaaler.

Udvalgets Formand har henvendt sig personlig i Justitsministeriet angaaende Spørgsmaalet om obligatorisk Indførelse af W. C. i Nybygninger.

Departementschef *Richard* erklærede, at naar Byen har indrettet sine Kloaker og Afløbsforhold paa at kunne modtage Afløb fra W. C., vilde der efter hans Mening intet være til Hinder for, at Byraadet kan paabyde alle Nybygninger at indføre W. C., og at der opkræves en passende aarlig Afgift derfor pr. Closet.

Ganske vist kunde Departementschefen ikke svare for, hvorledes hans Eftermand (Departementschef *Richard* fratræder sin Stilling den 1ste Maj d. A.) vil stille sig til Sagen, men han kunde ikke tænke sig, at Ministeriet kunde indtage nogen anden Stilling til dette Spørgsmaal, saa meget mere som der allerede i et Tilfælde var truffet en Afgørelse i Overensstemmelse hermed.

Overfor ældre Bygninger erklærede derimod Departementschefen, at man ikke kunde paabyde obligatorisk Indførelse af W. C. alene af den Grund, at man vilde komme i Indgreb med Bygningsvedtægt og Sundhedsvedtægt, idet der i mange ældre Bygninger ikke kan anbringes W. C. uden at opføre en Tilbygning igennem alle Etager, men han kunde paa den anden Side ikke se rettere, end at ovennævnte Autoriteter

burde stille sig saa imødekommende som muligt over for saadanne Ansøgninger om Dispensationer fra Bygningslovens § 21, som vare foranledigede ved Ønsket om Anbringelse af W. C., da dette maatte betragtes som et absolut Fremskridt i sanitær Henseende.

Angaaende Trøjborg-Aldersro-Katrinebjergkvarteret vil som alt bemærket Spildevandet kunne føres ud paa Bugten ved eget Tryk. Bekostningen ved en ca. 2000 Fod Ledning ud paa Bugten vil som nævnt andrage ca. 60,000 Kr.

Byraadet kan her gaa to Veje, *enten* give Andragerne Lov til at faa denne Ledning anbragt mod at indsende Projekt til Godkendelse, og at Kommunen udfører Arbejdet paa Andragernes Regning *eller* selv udføre Anlægget paa egen Regning.

Til Bedømmelse af, hvad der her vilde være det rette, skal bemærkes følgende:

Det Areal, Andragerne repræsenterer, udgør ifølge Stadsingeniørens Opgørelse ca. 170 Tdr. Land. Efter samme Forholdstal som i den gamle By, som indeholder 3778 Ejendomme paa 420 Tdr. Land, vil der paa dette Areal kunne opføres 1630 Ejendomme. Regnes der kun med det halve Antal Ejendomme, altsaa 3000 □-Alen Grund pr. Ejendom, samt med 2 Stkr. W. C. pr. Ejendom, vil der blive i alt 1630 W. C.

Det hele Areal, som afvandes til Trøjborg-Kloaken, andrager 370 Tdr. Land, paa hvilket Areal der efter samme Regningsmaade vil kunne paaregnes 3330 W. C.

En Afgift af 10 Kr. pr. W. C. vil altsaa give en aarlig Indtægt af 33300 Kr., medens den aarlige Udgift til Forrentning, Vedligeholdelse og Fornyelse næppe vil andrage 5000 Kr.

Et Antal af 500 W. C. installerede paa Arealet vil altsaa være tilstrækkelig til at betale den aarlige Vedligeholdelse og Amortisation, idet Anlægget ikke medfører Driftsudgifter.

Der vil dog ikke kunne gives Grundejerne Til-

ladelse til Anbringelse af W. C., forinden der kan tilføres Kvarteret Vand fra Vandværket op i alle Etager. Afgiften pr. W. C. bør være den samme som for Marselisborgkvarteret, og der bør paalægges obligatorisk Anbringelse af W. C. i alle Nybygninger fra den Dag, Anlægget kan tages i Brug.

Kommunen bør stille Fordring til Andragerne om, at der, forinden Anlægget bringes til Udførelse, er tegnet et vist angivet Antal W. C. med Pligt til at have disse installerede forinden et nærmere fastsat Tidspunkt.

Efter disse Beregninger synes det saaledes at være en for Kommunen i høj Grad fordelagtig Forretning selv at tage Sagen i sin Haand, og Udvalget foreslaar derfor, at Byraadet tilskriver Andragerne som følger:

»Sundhedskommissionen har i Principet intet imod, at der fra Kloaken ved Saltens Bæk føres en Ledning for W. C.-Afløb ud paa Bugten. Byraadet har derfor vedtaget at lade den fornødne Forundersøgelse og Projektering foretage, samt naar Planerne ere accepterede i Byraadet at meddele Lodsejerne de nærmere Vilkaar, paa hvilke Byen kan paatage sig Udførelsen.«

Saafremt Byraadet maatte slutte sig til Udvalgets Forslag om at lade Ledningen ud paa Bugten ved Saltens Bæk projektere, maa der bevilges det dertil fornødne Beløb, Kr. 1000,00.«

Byraadet bevilgede de af Udvalget begærede 1000 Kr. til Forundersøgelser og vedtog at gøre Indførelsen af Vandklosetter i Nybygninger paa Marselisborgterrænet obligatorisk samtidig med det ny Spildevandsregulativs Ikrafttræden. Andragenderne om Vandklosetters Anbringelse i den indre By kunde i Henhold til Sundhedskommissionens Udtalelser ikke imødekommes.

Kommissionens Skrivelse til Brolægningsudvalget er saalydende:

»Ved hoslagt at tilbagesende de under 15de f. M.

fra det ærede Udvalg til Erklæring modtagne Andragender om Indførelse af W. C. tillader Kommissionen sig i Overensstemmelse med det under Konferencen med Udvalget fremførte at udtale, at den ikke kan gaa med til Anvendelse af Septictank-Systemet i de foreliggende Tilfælde; allerede af den Grund beklager man at maatte udtale sig imod de fremkomne Begæring fra Indenrigsministeriet, Kultusministeriet, Hotel Skandinavien og Guldsmedgadekonsortiet, ihvorvel det maa erkendes, at der for enkelte af disse foreligger Grunde, som kunde gøre det særlig ønskeligt at imødekomme Begæringerne. Kommissionen anser det ogsaa for uheldigt at komme ind paa en saadan delvis Gennemførelse af W. C. som den foreliggende, idet der derved sikkert vil lægges en almindelig Gennemførelse af W. C. i den gamle By ret betydelige Hindringer i Vejen, en Gennemførelse saa snart som muligt Kommissionen anser for at være af den allerstørste Betydning i sanitær Henseende.

For saa vidt derimod angaar Andragendet fra Trøjborg-Aldersro-Kathrinebjergkvarteret, mener Kommissionen, om den end ikke paa dette Stadium, hvor saa faa af de for at kunne tage en afgørende Stilling nødvendige Oplysninger foreligge, kan udtale sig med nogen Bestemthed, eventuelt at kunne anbefale Indførelse af W. C.-Systemet (uden Septictank), særligt naar Kloakledningen gennem Saltensbæk føres tilstrækkelig langt ud i Havet, f. Eks. 1000 Alen; man gaar ud fra, at Udgifterne ved den almindelige hele Byen omfattende nye Kloakplan vil væsentlig formindskes ved Indførelse af W. C.-Systemet allerede nu for det forommeldte Kvarter.«

60 — 1904. I Henhold til Skrivelse fra Justitsministeriet af 28de f. M. havde Amtet under 4de d. M. anmodet Byraadet om at indsende Forslag til Ændring i Politivedtægtens Bestemmelser vedrørende den offentlige Fred paa

Folkekirkens Helligdage under Hensyn til de ved den nu gældende Lov af 22de f. M. indførte Forandringer.

Efter at have modtaget en Henstilling fra »Aarhus Handelsforening« om at gøre Brug af den i Lovens § 11 b hjemlede Adgang til at fastsætte Læmpelser m. H. t. Ind- og Udladning i Dampskib eller Jernbane vedtog Byraadet at indsende følgende af Politimesteren tiltraadte Udkast til Affattelse af Politivedtægtens 10de Kapitel til Ministeriets Approbation:

»I Henhold til § 11 i Lov af 22de April 1904 om den offentlige Fred paa Folkekirkens Helligdage samt Grundlovsdagen gives følgende Bestemmelser med Hensyn til Kørsel og Ombæring af Varer samt Førsel af Kreaturer paa Folkekirkens Helligdage:

Kørsel og Ombæring af Brød, Mælk, fersk Kød, fersk Fisk, Bærfrugt og levende Blomster dels til Restaurationers almindelige Behov dels til Udsalgs og andres Forsyning er tilladt til Kl. 10 Fm.

Forsyning af forbisejlende Skibe med Levnedsmidler og Kul kan ske hele Dagen uden for Kirketiden.

Fersk Kød, fersk Fisk og andre Levnedsmidler, der ere udsatte for at fordærves ved længere Opbevaring, og som ankomme hertil paa Jernbane eller med Dampskib om Morgenen paa Helligdage eller Aftenen forud, maa omsendes til Adressaterne indtil Kl. 10 Fm. og mellem Kl. 12 og 2 Eftm.

Førsel af Kreaturer til og fra samt deres Ind- og Udladning i Dampskib eller Jernbane maa om fornødent ske efter Kl. 10 Fm., dog ikke i Kirketiden, efter Politiets nærmere Bestemmelse.«

Se Mødet den 7de Juli.

61 — 1904. Til Efterretning forelaa Cirkulære fra Ministeriet for offentlige Arbejder af 7de April d. A. om Anmeldelsespligt ved Anbringelse af overjordiske elektriske

Stærkstrømledninger, der kunne virke forstyrrende paa tilstedeværende Telefon- og Telegrafledninger.

64 — 1904. Et Andragende fra Kaserneportner *J. Andersens* Enke om Understøttelse af Kommunen blev ikke bevilget.

71 — 1904. Til Efterretning forelaa et Særtryk af Landbrugsministeriets Cirkulære af 28de April 1904 angaaende Tilvejebringelse af Jordlodder for Landarbejdere i Henhold til L. af 22de April d. A.

Mødet den 26de Maj 1904.

I Borgmesterens Sygdomsforfald ledede Overretssagfører *Joh. Pedersen* Forhandlingerne i Forventning om Stiftamtets Sanktion, der senere blev meddelt under 2den Juni.

74 — 1904. I Anledning af et fra Fæstemand *Winther Jensen* foreliggende Andragende om Tilladelse til med hans nævnte Virksomhed at forene Klasse- og Varelotterikollektion og Agenturforretning samt til at benytte sin Hustru til Medhjælp i Fæstevirksomheden vedtog man at udtale, at Byraadet for sit Vedkommende ikke finder noget herimod at erindre.

85 — 1904. Et Andragende fra Bestyrelsen for de fri Fattiggasser om allerede nu at faa udbetalt $\frac{2}{3}$ af Kommunens Tilskud for indeværende Regnskabsaar vedtog man med Anbefaling at oversende til Kasseudvalget til Afgørelse.

86 — 1904. Fra Brolægningsudvalget forelaa Indstilling om, at Gl. Guldsmedgade ved dens nu forestaaende Ombrolægning maatte blive forsynet med Asfaltbelægning paa samme Vilkaar som Nørregade (se Sag Nr. 288 — 1902,